

[Justitsministeren.]

tale med udpræget sagkundskab om hunde, fremhævede i sin omtale af begrebet lænkehunde, at det ikke var det afgørende, om en hund var lænket, men at det afgørende var, under hvilke former frihedsberøvelsen blev gennemført. Jeg kan meget vel se, at der her er et problem, vi må diskutere, men jeg vil dog alligevel principielt mene, at vi bør komme væk fra begrebet lænkehunde. Der er utvivlsomt i vide kredse af befolkningen en fornemmelse af, at dette begreb må fjernes, at det i alt for høj grad er den form for frihedsberøvelse, som indebærer den alvorligste risiko for dyrplageri.

Dernæst sagde det ærede medlem hr. Niels Ravn, og det må jeg give ham ret i, at det ville være meget værdifuldt, om vi kunne komme frem til en mere præcis formulering af bestemmelsen om hunde, der er bundet til stadighed. Vi må prøve på i udvalget, om vi kan finde frem til en formulering, som mere præcist dækker det, som jeg faktisk tror vi er enige om.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross var inde på det samme, og mit svar gælder derfor også det ærede medlem.

Det ærede medlem hr. Niels Ravn pegede endelig på det problem, om man kunne differentiere hundeafgiften, og det kan vi naturligvis tale om i udvalget.

Til det ærede medlem fru Else-Merete Ross har jeg endnu en bemærkning. Det ærede medlem kritiserede § 13, stk. 1. Det vil jeg være meget villig til at diskutere med det ærede medlem, men jeg tror, det er rigtigst at bevare bestemmelsen.

Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen ville som ordfører for sit parti — og jeg forstod, at heri var partiet enigt — ikke medvirke til forhøjelse af hundeafgiften. Jeg lyttede med megen interesse til den begrundelse, det ærede medlem gav for sit standpunkt. Jeg frakender ikke den begrundelse værdi, men jeg vil gerne sige, at når det ærede medlem her specielt taler om børnehjem og den betydning, dyr har for børn på børnehjem, indebærer det i og for sig ikke, at man på disse børnehjem skal have store bidske hunde. Dertil kommer yderligere, at hunde, der er knyttet til statsinstitutioner, ikke skal belægges med hundeafgift. Men altså, vi diskuterer spørgsmålet i udvalget.

Også det ærede medlem hr. Iver Poulsen vendte sig på sit partis vegne imod tanken om forhøjelse af hundeafgiften. Jeg erkender, at det kan blive vanskeligt nok at få disse bestemmelser uændret igennem, men jeg føjer til, at der går ingen skår af mig i den anledning. Der er ikke her tale om et finansielt forslag, og jeg tænker, at kommunerne klarer deres økonomi, selv om vi skulle gå til mindre væsentlige ændringer af hundeafgiften end af mig foreslået.

Til sidst vil jeg sige til det ærede medlem hr. Iver Poulsen, at de bemærkninger, det ærede medlem gjorde om hundehusene, gjorde et vist indtryk på mig. Jeg vil være meget villig til at overveje, om vi ikke under alle omstændigheder bør bevare bestemmelsen om hundehuse, uanset om begrebet lænkehunde forsvinder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforlagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hjortnæs: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om værn for dyr.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 637, fremsættelsen i tidenden sp. 1773).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hjortnæs: Den højtærede justitsminister har endvidere fremsat forslag til lov om ændringer i lov om værn for dyr. Motiveringen for lovforslagets fremsættelse er, at der er fremkommet flere henvendelser fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark, hvilket jo ikke var tilfældet med hensyn til det forrige lovforslag.

Endvidere er lovforslaget vel ikke mindst motiveret af den udvikling, der er sket i de andre nordiske lande, bl. a. i Norge og Sverige. I Norge er der et almindeligt for-

[Hjortnæs.]

bud mod fremvisning af vilde dyr og i Sverige et forbud mod fremvisning af visse arter af vilde dyr ved forestillinger i cirkus, varieté o. lign. Baggrunden herfor er, hvis jeg har forstået det rigtigt, at man mener, at sådan fremvisning er helt uforenelig med disse dyrs natur, ligesom man mener, at dressur af vilde dyr ikke kan foregå uden fysisk og psykisk lidelse for dyret.

Det er mig bekendt, at dressører hævder, at dressur kan foregå helt uden tvangsmidler. Jeg går ud fra, at den højtærede justitsminister er enig med Foreningen til Dyrenes Beskyttelse om, at dette ikke er tilfældet, og endvidere, at den højtærede justitsminister ikke mener, at vi må gå videre, end at man kan bevare vore zoologiske haver, vore dyreparker o. lign. Det vil vel være vanskeligt at bortforklare, at ophold i sådanne haver og parker strider mod vilde dyrs natur. Jeg gør imidlertid opmærksom på, at meget store dele af befolkningen kommer for at glædes over de store samlinger af vilde dyr i vore zoologiske haver og dyreparker, og det må efter min opfattelse ikke betragtes som en forlystelse. Disse haver må i høj grad opfattes som steder, hvor man kan udvide sin horisont og lære om dyrearter, som man ellers ikke ville få lejlighed til at se, og det gælder ikke mindst børn.

Det er min opfattelse, at kan vi bevare vore zoologiske haver på baggrund af den vedtagelse, der her vil finde sted, skal jeg ikke have noget imod lovforslagets gennemførelse, og med disse bemærkninger kan jeg også for mit partis vedkommende anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting og i et eventuelt udvalg.

Raukjær: Det foreliggende lovforslag er en ændring i og tilføjelse til dyreværnslovens § 6. Tilføjjelsen går ud på, at der skal være forbud mod anvendelse af vilde dyr såsom løver, tigre, pantere og bjørne ved forestillinger i cirkus, varieteer og lignende virksomheder og forbud mod fremvisning af dyr i al almindelighed i omrejsende menagerier.

Det er dog foreslået, at den højtærede justitsminister kan meddele undtagelse fra disse bestemmelser, og at loven ikke skal træde i kraft før den 1. januar 1963.

Foruden disse nye tilføjelser er der nogle små redaktionelle ændringer. En af disse går ud på, at ved dressur og fremvisning af dyr må der ikke påføres disse skade eller alvorlig smerte. I den nugældende lov står der „langvarig eller hyppigt gentagen alvorlig smerte“.

Det foreliggende lovforslag er altså en udbygning af den nugældende lov om værn for dyr.

Som det påpegedes ved fremsættelsen, strider det imod disse vilde dyrs natur med årelange ophold i trange transportbure. Derfor denne lov. Jeg kan sympatisere med lovforslaget, i hvert fald i en vis udstrækning. De omrejsende menagerier har jo heller ikke den betydning i folkeoplysningens tjeneste, de har haft, med de rejsemuligheder, der er i dag til zoologiske haver og lignende steder, som også jeg for mit vedkommende håber vi kan bevare fremover.

Angående de vilde dyr i cirkus er der nogle problemer, jeg kunne tænke mig belyst eventuelt i et udvalgsarbejde. Jeg tror ikke, at der almindeligvis påføres disse dyr skade i forbindelse med dressur. Der opstår i de fleste tilfælde, tror jeg, ligefrem et venskabsforhold mellem dressør og dyr. Betænelighederne opstår i forbindelse med opholdsrummene, således som de i almindelighed må være, men mon ikke det er et problem, der kan klares i de største cirkus? Vi kunne måske gå samme vej som England, der er kendt som verdens mest dyrevenlige nation. Der har man en licensordning, og mishandles dyrene, fratager man cirkuslicensen.

Vi må vel også se på, hvad der i det hele taget forstås ved vilde dyr. Er en tam abe, en tam elefant, kamel eller sølve et vildt dyr? Det kan vel diskuteres, men i øvrigt må lovforslaget vel ses på baggrund af udviklingen i det øvrige Norden. Norge og Sverige har for længst gennemført lignende forbud, og vi går på mange områder ind for en harmonisering af nordisk lovgivning, og det kan med rette veje til ved lovforslagets gennemførelse.

Loven er dog en indskrænkning i erhvervsudøvelsen, og dette kan i sig selv være betænkeligt. Men det er dog bestemmelser, der appellerer til følelserne mere end til principielle politiske opfattelser. Jeg vil derfor ikke på forhånd garantere for fuld til-

[Raunkjær.]

slutning fra mit partis side, men der er som foran nævnt også ting, jeg gerne vil have diskuteret og præciseret i et udvalgsarbejde; bl. a. burde man se på, om ikke cirkusafgiften burde ændres i nedadgående retning, når vi pålægger øgede byrder og vanskeligheder. Der kan vel også være en række problemer vedrørende værn for dyr uden for det foreliggende lovforslags område, som vi burde se på i det udvalg, som jeg håber vil blive nedsat, og jeg stiller vor medvirken hertil i udsigt.

Niels Ravn: Jeg forstår fuldt ud baggrunden for det foreliggende lovforslag og kan i og for sig også erklære mig velvilligt indstillet over for forslaget.

I relation til det lovforslag, vi behandlede for lidt siden, er der en afgørende forskel. Dér var det hele udmøntet i mange paragraffer og mange stykker, medens dette lovforslag er meget enkelt og ligetil. Det alt afgørende står i ændringen til den nugældende lovs § 6, stk. 4, hvor der står, at justitsministeren kan dispensere fra forbuddet mod vilde dyrs optræden i cirkus, varieteer og lignende steder. Dermed afhænger det hele jo for så vidt af den højtærede ministers, om jeg så må sige, dyrepsykologiske viden. Jeg går naturligvis på forhånd ud fra, at den er meget stor, men på den anden side: justitsministre skifter som alt andet, og det kunne måske være rart, om vi havde fået præciseret lidt mere i forslaget, hvilke retningslinjer man ønsker at følge.

Der henvises i denne forbindelse til Norge og Sverige, og dér har man, selv om man har forbuddet, trods alt visse retningslinjer. I Norge har man nævnt nogle dyr, der i og for sig vel nærmest opfattes som vilde, men som i kraft af deres levevis efterhånden benævnes som værende tamme: indiske elefanter, æsler m. v.

I Sverige er man gået den modsatte vej og har nævnt de dyr, som man mener under ingen omstændigheder bør fremvises på de steder, som lovforslaget beskæftiger sig med, og fra svensk side nævnes bl. a. rovdyr. Det viser efter min opfattelse, hvor svært det hele er, og jeg er ikke sikker på, hvorvidt rovdyr og andre dyr kan behandles ens. Jeg er helt enig i, at en løve og en tiger ikke befinder sig godt under dressur. Det

kan man se på deres blik, på deres bevægelser, deres hale — på det hele. Omvendt med en bjørn, den ser ud til at nyde det. Jeg tror, at psyken hos det pågældende dyr er i allerhøjeste grad af betydning for, hvorvidt det pågældende dyr befinder sig godt hos det pågældende menneske, og der findes visse vilde dyrearter, og jeg nævner i denne forbindelse bjørne, som i hele deres væsen, alle deres gebærder over for mennesket under deres optræden viser, at de kan lide det, og hvorfor forbyde sådanne skabninger at optræde? Jeg nævner det kun som et eksempel på, at det kan være vanskeligt ved en lovgivning af den art; når man kommer med et forbud, er det altid svært at træffe en linje, der kan være ret og rimelig.

Jeg skal ikke fordybe mig mere i emnet; jeg går ud fra, at vi også for dette lovforslags vedkommende får en kort udvalgsbehandling, og jeg kan, som jeg indledningsvis sagde, erklære mig velvilligt indstillet over for lovforslagets hovedtanke.

Else-Merete Ross: Foruden Foreningen til Dyrenes Beskyttelse er jeg sikker på at der er mange mennesker her i landet, der er den højtærede justitsminister taknemlig for det her foreliggende forslag om ændringer i loven om værn for dyr.

Gennem de foreslåede ændringer kommer vi med hensyn til dressur og forevisning af vilde dyr nogenlunde på linje med den norske og svenske lovgivning, men også kun nogenlunde. I bemærkningerne til § 6, stk. 1, siges det udtrykkeligt, at den norske og svenske dyreværnslov er strengere. Vi søger jo ellers ofte at gøre lovgivningen så ensartet som muligt i de nordiske lande. Hvad er så egentlig motiveringen for at gøre bestemmelserne om dressur mindre strenge i Danmark?

I den norske lov er det forbudt at dressere dyr, „dersom dyret lider ondt derved eller bliver alvorlig skræmt“, og i den svenske lov, „dersom dyret udsættes for angst eller anden lidelse“. Selv om det måske kan være svært helt nøjagtigt at definere, hvor grænsen for at lide ondt går, så tages der i alle tilfælde større hensyn til dyret end i den danske formulering, hvor der står, at dyr ikke må dresseres, såfremt de herved påføres skade — i gældende lov står „beska-

[Else-Merete Ross.]

digelse“, så det bliver da vist det samme — eller påføres alvorlig smerte; i gældende lov står der „langvarig eller hyppig gentaget smerte“. Jeg er meget tilfreds med, at ordene „langvarig og hyppig gentaget“ er udgået, men jeg synes også, ordet „alvorlig“ burde være udgået.

Hvor i smertegraderne begynder den alvorlige smerte? Er det ikke svært at definere og muligvis meget individuelt? Jeg ville meget gerne have at vide, hvad motiveringen er for, at vi ikke får den svenske eller norske formulering, hvor man jo desuden forbyder at skræmme dyret eller gøre det angst.

Det er noget nyt at udskille de vilde dyr i en særlig gruppe og forbyde deres anvendelse ved forestillinger i cirkus og lignende steder. Jeg tror gerne, at cirkusfolk og domptører søger at have et godt forhold til deres dyr og i de fleste tilfælde behandler dem godt — det er jo også i deres egen økonomiske interesse.

Angående dressur står påstand mod påstand. Domptør Darix fra Cirkus Schumann har den 21. august 1961 til Ekstrabladet udtalt — jeg beder om tilladelse til et citat nu og et senere —:

„Prygl er en forudsætning, hvis man overhovedet skal have rovdrydressur. Hvis en domptør skal arbejde med farlige rovdyr, må de frygte ham. Han må prygle dem, til de underkaster sig.“

Dette støttes af en udtalelse i et interview med zoologen dr. phil. Georg Mandehlb Barth i Politiken den 27. august 1961, hvor han siger:

„Det hævdes, at man med venlighed kan opdrage vilde dyr til at gøre ting, der er imod deres natur. Men før denne venlighed eventuelt kan sætte ind, må dressøren først have vist dyret, hvem der er den overlegne — og det kan ikke gå smertefrit af.“

Om de store, vilde kattearter siger han, at man skal have dem ned på frygtens stade, før man kan få dem til at gøre ting imod deres natur.

Heroverfor står en udtalelse af en mand i en af de få danske cirkuser, som over for mig har hævdet, at deres dyr ikke dresseres ved pisk, men ved belønning med kødstykker. Desuden siger han, at de fleste

rovdyr i cirkus er født i fangenskab og intet andet kender. Personlig tror jeg ikke, at et dyrs natur fundamentalt forandres af at være født i fangenskab. Så jeg kan ikke sige andet, end at jeg med glæde hilser den nye lovbestemmelse.

Jeg ville dog gerne vide, om vi betragter de samme dyrearter som tamme, som de gør i Norge og derfor tillader dresseres.

Ophold i trange transportbure er også imod dyrs natur, så jeg er også tilfreds med forbuddet mod omføringen af dyr i menagerier. I Norge er der givet dispensation til forevisning af søløver. Vil man gøre det samme i Danmark? Man siger, at søløver er nemme at dressere og kan lide at gøre kunster, fordi det er deres natur at balancere med ting. Disse dyr er, så vidt jeg ved, langdistancesvømmere. Er det så ikke mod deres natur at bo i en kasse eller et snævert bassin i den tid, de ikke optræder?

I § 6, stk. 3, siges som i gældende lov, at justitsministeren kan give nærmere forskrifter om dyrenes opholdsrum og bure. Findes sådanne forskrifter eller minimumsbestemmelser? Jeg hørte forleden dag om et sted, hvor en elefant stod i et bur, der var så lavt, at den ikke kunne stå med hovedet rettet naturligt op.

Jeg håber, at den højtærede justitsminister meget sjældent vil benytte sig af stk. 4.

Det siges ofte, at de fleste mennesker går i cirkus for at opleve gysset og i virkeligheden håber, at domptøren skal blive ædt, eller at der i det mindste må flyde blod. Hvis det gælder forhåbningerne angående de vilde dyr, gad jeg vide, om det ikke i endnu højere grad gælder angående de artister, der optræder i farlige sving oppe under cirkuskuplen. Anstændige mennesker vil hævde, at de aldrig kunne ønske at være vidne til sådanne ulykker, men muligheden for, at det kan ske, at man kunne blive vidne til noget så sensationelt, appellerer ubevidst til noget i os — ellers ville der vel ikke være så store opløb ved ulykkestilfældene, hvor de færreste kommer til for at hjælpe, men bare for at se, for at opleve spænding. Denne spænding kunne elimineres ved at påbyde sikkerhedsnet ikke blot ved de såkaldte flyvende trapezopvisninger, men også ved faste trapezøvelser og andre øvelser i betydelig højde. I landets politivedtægter er der hjemmel

[Elsø-Merete Ross.]

til at kræve sikkerhedsnet opstillet, hvor hensynet til publikums sikkerhed kræver det. Af hensyn til publikums mentale sikkerhed, for slet ikke at tale om de optrædende artisters fysiske sikkerhed, vil jeg benytte lejligheden til at henstille til den højtærede socialminister at tage dette spørgsmål op til overvejelse med direktoratet for arbejdstilsynet.

På mit partis vegne kan jeg tilsige en meget positiv behandling af lovforslaget i udvalget.

Skræppenborg-Nielsen: Da det af den højtærede justitsministers skriftlige fremsættelse af lovforslaget om ændring af lov om værn for dyr, som vi behandler nu, fremgår, at den umiddelbare anledning til forslagens fremsættelse er en række henvendelser til den højtærede justitsminister fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark, vil jeg ligesom før, da talen var om hunde, have lov til indledningsvis dels at takke Foreningen til Dyrenes Beskyttelse for det arbejde, foreningen her har udført, dels at takke den højtærede justitsminister, fordi han ved at fremsætte et lovforslag i folketinget har rettet sig efter dyrebeskyttelsesforeningens henstillinger. Jeg retter denne tak, fordi mit parti er helt enig med dyrebeskyttelsesforeningen og den højtærede minister i, at der bør indføres forbud mod dressur og fremvisning af vilde dyr i cirkus og lignende steder her i landet samt forbud mod omføring af dyr i menagerier, og mit parti vil derfor — lad mig sige det sådan — hjertensgerne bidrage sit til, at det foreliggende lovforslag ophøjes til lov. Vi er helt enige i de betragtninger, der er anført i bemærkningerne til lovforslaget, betragtninger, jeg ikke skal gentage her.

Nu er det jo imidlertid ikke alene vilde dyr i cirkus og i menagerier, der har alt for lidt plads; det samme gælder efter min mening også for en hel række vilde dyr og fugle i de zoologiske haver. I øvrigt mener jeg, at disse zoologiske haver er hildet i en

hel masse gamle fordomme, der snarest for havernes egen skyld bør tages op til revision. Dyr- og fuglelivet på denne jord er jo nemlig så rigt, så variabelt, så uendelig smukt og levende, at det ikke skulle være nødvendigt for disse haver først og fremmest at specialisere sig i og reklamere med at fremvise en hel række af de dyr og fugle, hvis natur så ganske afgjort strider imod anbringelse i sådanne haver, hvor god og kærlig pleje de end måtte få. Jeg ved ikke, hvordan andre føler det, men for blot at nævne et eksempel, så har jeg ingen glæde ved, tværtimod, af at se himlens stolte og smukke rovfugle med stækkede vinger sidde på deres pinde i et alt for lille bur, sløve og apatiske, som vi kan se det i den zoologiske have i København og andre steder. De zoologiske haver i dette land mangler på en hel række områder fantasi og har vel også i nogen grad tabt evnen til at skabe noget nyt, noget, der er værd at se på og glæde sig over, uden at glæden skal være på dyrenes bekostning. Ja, jeg ved godt, at de zoologiske haver her i landet også har deres store problemer, og at vel ikke mindst pladsproblemet og havernes dyreboligproblem er meget store; alligevel mener jeg, at det, jeg her har givet udtryk for, burde siges.

Vi tiltræder altså med stor glæde det foreliggende lovforslag, men jeg vil gerne se lidt nærmere på det i det udvalg, der vel forhåbentlig bliver nedsat.

Iver Poulsen: Mit parti ser med stor velvilje på det foreliggende lovforslag, som betyder en skærpelse af loven om værn for dyr. Den væsentligste skærpelse ligger i forbuddet mod, at vilde dyr anvendes til fremvisning i cirkus og varieté, filmsoptagelser eller lignende, og at fremvisning af dyr i omrejsende menagerier ikke må finde sted. Det er en skærpelse, som vi finder fuldkommen rigtig. Men også bestemmelsen i § 6, stk. 1, betyder en skærpelse, selv om den ganske vist er temmelig beskeden.

De nugældende bestemmelser, der for-

[Iver Poulsen.]

byder dressur, som medfører beskadigelse af dyret eller påfører det langvarig eller hyppigt gentaget alvorlig smerte, foreslås nu ændret til forbud mod dressur, som påfører dyret skade eller alvorlig smerte. Der er jo en gradforskkel, og det er en skærpelse, men jeg kan ikke se rettere, end at det, selv om det er et skridt i den rigtige retning, er et for kort skridt, for hvorfor skal de smerter, der påføres et dyr gennem dressur, netop være alvorlige, før dressur bliver forbudt? Det kan jeg ikke se nogen begrundelse for, og hvem skal afgøre, om en smerte, der påføres et dyr, er alvorlig, og hvordan skal det afgøres? Det er meget, meget vanskeligt; i hvert fald kan vi jo gå til os selv og konstatere, hvor vidt forskelligt vort syn er på, hvad der gør ondt, og hvad der ikke gør ondt. Man ser mennesker, som synes, at det gør vanvittig ondt at få foretaget et ganske lille, ubetydeligt kirurgisk indgreb, hvor andre mennesker siger: det er jo kun som et myggestik. Derfor er det meget vanskeligt at komme til en klar afgørelse af, hvad man skal forstå ved alvorlig smerte. Jeg synes i hvert fald, at jeg meget gerne vil støtte den ærede radikale ordfører i ønsket om, at ordet „alvorlig“ slettes af lovforslaget, således at man nøjes med at skrive „smerte“.

I bemærkningerne til lovforslaget foretages der en sammenligning med den tilsvarende lovgivning i vore to nabolande, Norge og Sverige, og denne sammenligning viser, desværre for os, at vore brødrefolk har en større forståelse af dyr og dyrs behandling, end vi har. I de to lande er det, som det er oplyst i bemærkningerne, og som det også er nævnt af den ærede radikale ordfører, forbudt at underkaste dyr dressur, hvorunder dyrene lider ondt eller bliver skræmt eller bliver udsat for angst.

Jeg vil gerne henstille til den højtærede justitsminister at tage under alvorlig overvejelse, om det dog ikke er betimeligt, at vi her følger Norges og Sveriges eksempel og forbyder dressur, som skræmmer dyrene og udsætter dem for angst; for her står vi jo igen over for spørgsmålet: hvad lider dyrene mest under, den angst, der går forud for piskesnertet, eller selve piskesnertet? Der kan vi bare igen gå til de tobenede pattedyr, os selv: vi oplever gang på gang at se, at et

menneske bliver bleg og rystende og måske falder besvimet om, fordi det står over for, at der skal foretages et ganske uskyldigt lille indgreb som åbning af en absces eller injektion af en slags. Der lider det menneske en angst og skræk, som langt, langt overgår den korporlige smerte, og hvorfor skulle det ikke være akkurat ligesådan med dyrene? Vi må stille de to ting i relation til hinanden: angst og korporlig smerte. Jeg mener, at man i Norge og Sverige er nået meget, meget videre end vi og har vist meget større forståelse af dyret, dets liv og psyke, ved at medtage et forbud mod dressur, som påfører dyret angst eller gør det skræmt. Det vil jeg gerne foreslå at man tager med i det foreliggende lovforslag, for jeg kan ikke indse, hvorfor vi i Danmark skal ligge bag efter vore to nordiske broderfolk i lovgivningen på dette område.

Vagn Bro: Jeg mener ikke, at jeg i mindre grad end andre er tilhænger af, at vi eventuelt styrker dyreværnslovgivningen; men jeg vil gerne ved denne lejlighed slå lidt koldt vand i blodet, og grunden er, at jeg vedkender mig at være tilhænger og ven af den særlige folkefornøjelse eller folkeforlystelse, der benævnes cirkus. Det er en historisk foreteelse hertilands som i de fleste andre lande. Der er andre, der særlig er tilhængere af forskellige former for varieté. Nu har jeg i 40 år virket i landdistrikterne og har set ungdommen, både landbougdommen og byungdommen, komme til disse i de allerfleste tilfælde friske foretelser, hvor man ser gymnaster, ser heste — som det jo ikke bliver forbudt at dressere — og også ser de vilde dyr.

Der blev talt om gys. Gys har vi jo nok af, gys har vi i høj grad i biografer, på væddeløbsbaner og mange andre steder, så det er i og for sig ejendommeligt, at man nu her griber ind, forudsat at vi kan sikre os, at dyrene bliver værnet. Over cirkus er der efter min mening noget både folkeligt og frejdigt, lige fra det fornemme og fremragende Cirkus Schumann til de små cirkuser, som rejser fra by til by og sogn til sogn, og som har fået større og større udgifter; i gamle dage var det de heste, der optrådte i manegen, som trak vognene; nu skal de have dyre biler. Der hersker i disse cirkuser et vist, om jeg så må sige,

[Vagn Bro.]

familieforhold. Det er således, at om aftenen voltigerer direktørfruen på en gammel hest, næste formiddag sidder hun og lapper en cirkustjeners bukser; der er cirkusduft og cirkusforventning over det.

Jeg vil med disse ord gerne sige, at hvis vi kan sikre os værn af dyrene, er det nu ikke min mening, at vi gør noget godt ved også at tage denne folkelige forlystelse fra det jævne folk. Jeg kan føje til, at vi har jo dyreværnsloven, og jeg har i de 40 år, jeg har gjort tjeneste i rets- og politivæsenet, ikke set mange tilfælde af overtrædelse heraf. Det er klart, at cirkusfolk er mennesker som vi andre. Når jeg som politimand har haft noget at gøre i cirkus, har det mest drejet sig om alimentationsbidrag, men jeg må erkende, at dem kan man såmænd også hente i de højeste kontorer her i København. Direkte dyremishandlinger er efter min mening meget sjældne.

Jeg så, at et af de tilfælde, som vel nok har sat de officielle foreninger i sving, drejede sig om nogle løver eller tigre, som sprang gennem tøndebånd, hvor der var flammer. Jeg må sige til den højtærede minister, at det har i virkeligheden været for at hjælpe dyrene. Sagen er, at disse dyrs synsevne — selv unge dyrs, når de er inde — er noget svækket, men ser de flammerne, så har de et ganske bestemt mål at springe efter, og de meget kyndige folk, jeg talte med om dette, sagde, at flammerne i virkeligheden ikke alene var der, for at folket kunne få dette gys, men de var der også for at sikre dyrene.

Nu vil jeg gerne tillade mig at spørge den højtærede minister, som har foreslået — og det er jo meget godt — en dispensationsbestemmelse i § 6, stk. 4: bliver det ikke ganske overordentlig vanskeligt at administrere den? Der er allerede af et af de ærede medlemmer nævnt bjørne, og jeg har i hvert fald fra kyndige folk fået at vide, at bjørne, når de optræder, selv morer sig lige så meget som dem, der ser på dem. Jeg har også set giraffer — det ærede medlem hr. Niels Ravn, som nys talte, og som jo er dyrlæge, nævnede også dette, at man kan se på dyrene, om de er tilfredse — og jeg har sjældent set et dyr mere tilfreds end denne høje giraf, der spankulerede rundt.

Derfor er det, jeg gerne med disse ord vil

slå lidt koldt vand i blodet og samtidig spørge den højtærede minister om en ting, der har været offentligt fremme i bladene, og som den højtærede statsminister, da han var finansminister, har stillet i udsigt kunne rettes, nemlig det misforhold, der efter min mening eksisterer imellem, at varieteer, altså beskuelse af mere eller mindre afklædte damer, er afgiftsfri, er gratis — det kan jo også godt være, at fornøjelsen er mere blandet — medens cirkus stadig svarer 20 pct.s afgift, dog nu med en vis lille ændring.

Jeg ville med disse ord kun have lov at sige, at når vi kan sikre dyrene, og når det samtidig kan lade sig gøre ikke at indsnævre det jævne folks fornøjelser, som tilmed har en historisk oprindelse, ja, så er vi enige om, at så kan vi på adskillige punkter ændre på loven.

Sinnbeck: Jeg vil gerne give tilslutning til de synspunkter, som det ærede medlem hr. Vagn Bro lige har fremsat.

Jeg er ganske enig med den højtærede justitsminister i, at der skal være kontrol med, hvordan man behandler disse dyr, og jeg skulle heller ikke have noget imod, at man skærpede kontrollen, men jeg mener, at man principielt må være på vagt over for enhver forbudslovgivning. Jeg mener ikke, at denne nye forbudslovgivning med hensyn til fremvisning af dyr i cirkus er aldeles påkrævet, og derfor finder jeg den af det onde. Jeg mener, at med hensyn til det forbud, man taler om her, og som har fået bred tilslutning, skal man også være opmærksom på, at det rammer et helt erhverv, ganske vist kun et lille erhverv; men i et folkestyre er det vel sådan, at også mindretallet har en vis ret.

Jeg finder det altså urimeligt, at en hel stand skal fratages levebrødet, fordi nogle enkelte uheldige individer har båret sig forkert ad over for deres dyr. Det ligger da helt klart, at enhver, der har en hund, også må dressere den, og der er heller ikke tale om, at man ønsker forbud mod rideheste eller mod dressur af heste i cirkus. Disse områder accepterer man, og jeg er ikke helt sikker på, at man har ret i, at dyrene lider skade i det omfang, man taler om. Flertallet, som passer deres dyr på mønsterværdig måde, bør efter min vurdering ikke ram-

[Sinnbesk.]

mes i deres næring. Jeg tror, man kunne løse problemet ved at indføre mere omfattende kontrolforanstaltninger. Man skal også være opmærksom på, at ikke færre end 5 danske cirkus, store, betydelige cirkus, er gået ned, endda inden for de sidste 5 år, cirkus, der for fleres vedkommende havde hundredårige traditioner i Danmark.

I bemærkningerne hedder det, at dressur af vilde dyr ikke kan foregå uden fysiske og psykiske lidelser for dyrene, men der er jo fremragende dyrepryskologer i dette land, der aldeles ikke er enige i disse synspunkter. Jeg har så sent som i dag drøftet spørgsmålet med en af eksperterne på disse områder, og jeg mener, man også her bør tage hensyn til dem. Nu er der talt meget om, hvordan stillingen er i Norge og Sverige, og en enkelt af de ærede ordførere havde den opfattelse, at vi på ethvert område skulle skynde os at få en lovgivning lige så streng, som Sverige og Norge har det. Mig bekendt har spørgsmålet også været drøftet i England; i England interesserede man sig i betydelig grad for, hvad dyrepryskologerne mente, og på grundlag af de udtalelser, der blev indhentet derovre, lod man, så vidt jeg har forstået, denne lovgivning falde.

Jeg er enig i det synspunkt, at man skal beskytte dyrene, det må være en menneskelig forpligtelse at føle et ekstra ansvar over for umælende, men jeg tror, det kan ske gennem skærpede kontrolforanstaltninger, og jeg finder ikke, at man skal beskytte dyrene ved at fratage ordentlige og ansvarsbevidste mennesker deres levebrød.

Justitsministeren (*Hans Hækkerup*): Måske tager jeg fejl, men jeg fik alligevel det indtryk, at der var en overvejende stemning for at gennemføre dette forslag, naturligvis efter at man har haft lejlighed til i udvalget at gennemgå det i detaljer, og jeg takker for den tilslutning, jeg mener at have konstateret til forslaget hovedtendens.

Til det ærede medlem hr. Raunkjær vil jeg gerne sige, at det jo ikke blot er en redaktionel ændring, der sker i § 6, stk. 1; det er i realiteten en betydelig skærpelse af bestemmelsen. Det ærede medlem fru Else-Merete Ross var inde på det — det samme var det ærede medlem hr. Iver Poulsen —

og i anledning af de fremsatte bemærkninger vil jeg gerne sige, at det at fortolke begrebet „alvorlig smerte“ formentlig ikke frembyder større vanskeligheder end at fortolke begrebet „smerte“. Jeg tror nok, at domstole og anklagemyndighed skal finde ud af at lægge en linje, hvis disse tilfælde kommer til at foreligge, og jeg tror ikke, det skaber nogen principiel forskel i fortolkningsvanskelighederne, om man har ordet „alvorlig“ med, eller man ikke har det.

Det ærede medlem hr. Iver Poulsen — og det samme gjaldt vist det ærede medlem fru Else-Merete Ross — ville gå meget videre og ville tage den norske lov til mønster, hvad angår bestemmelsen om angst hos dyr og om at skræmme dyr. Jeg er tilbøjelig til at tro, at det måske nok ville være endnu vanskeligere at fortolke en bestemmelse om opstået angst hos dyr. Når vi ikke har ønsket at gå videre, er det vel nok, fordi vi har haft en fornemmelse af, at nordmændene er gået lidt længere, end det kan anses for rimeligt. Men når jeg har sagt det, vil jeg gerne føje til, at der jo er åbent for enhver forhandling i udvalget, også om en skærpelse af bestemmelsen i stk. 1.

Det ærede medlem hr. Raunkjær pegede på den engelske licensordning. Den er mig naturligvis bekendt, men for mig at se løser den ikke problemet. Jeg foretrækker det forslag, jeg har fremsat, fremfor at gå over til en ordning som den engelske.

Så rejste det ærede medlem det spørgsmål, som naturligvis i allerhøjeste grad er af betydning: hvad er vilde dyr? Også jeg vil gerne yde mit beskedne bidrag til belysning heraf. Et vildt dyr er i mine øjne, hvad almindelige danske borgere vil anse for et vildt dyr. Hvis man møder en indisk elefant i Indien, betragtes den som et husdyr, men render jeg på en sådan i St. Kongensgade, vil jeg mene, det er et vildt dyr. Jeg indrømmer, at jeg er lidt mere i tvivl, når jeg nærmer mig en sølve; men på forhånd vil jeg anse en sølve for et vildt dyr.

Det ærede medlem hr. Niels Ravn spurgte, hvordan det stod til med min dyrepryskologiske viden. Jeg er nødt til at sige, at den er uhyre begrænset. Den er endog mindre end det ærede medlem hr. Vagn Bros, for jeg så også den pågældende graf, og jeg

[Justitsministeren.]

havde ikke dyrepsykologisk forstand nok til at se, at den var henrykt. Jeg har derimod ikke set de bjørne, som det ærede medlem hr. Niels Ravn er løbet på, og som faktisk morede sig under forestillingen. De gange, jeg har set bjørne, har de bestemt ikke set ud til at være synderlig glade, og selv om jeg forstår på det ærede medlem, hvis sagkundskab langt overgår min, at bjørne hygger sig i menneskeselskab, har jeg fået at vide, at isbjørne nok er de farligste dyr, man overhovedet kan indlade sig på at prøve at dressere. Mange domptører har over for mig udtalt — og de må dog formodes at være dyrepsykologer — at man kan aldrig se på en bjørn, når den bliver vred. Man ved aldrig, hvornår den vil angribe. Det har man fornemmelsen af over for løver og tigre, men altså aldrig over for bjørne. Men som sagt, min dyrepsykologiske viden er forbløffende ringe, og jeg fremfører kun dette som referat af, hvad jeg har hørt.

Jeg forstod på det ærede medlem hr. Raunkjær, at der inden for venstre er uenighed om dette forslag; det blev demonstreret af det ærede medlem hr. Vagn Bro og af det ærede medlem hr. Sinnbeck. Derimod forstod jeg, at man inden for venstre ville have afgiften ind i billedet, og finansministeren har jo lyttet meget interesseret til forhandlingen og vil vel derefter gå i gang med sine alvorlige overvejelser.

Det ærede medlem hr. Niels Ravn gjorde en bemærkning om, at bestemmelsen i stk. 4 om dispensationsreglen er en meget vigtig bestemmelse. Min forhåndsindstilling er, at den skal bruges meget lidt. Hvis vi i folketingsudvalget kan blive enige om at nedfælde i betænkningen, hvad vi forstår ved vilde dyr, er det min mening, at der skal meget til for ved dispensation at indskrænke denne bestemmelses omfang.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross berørte problemet om artister og sikkerhedsnet, og jeg skal henlede min kollega socialministerens opmærksomhed på, hvad det ærede medlem her har sagt. Det kommer naturligvis ikke dette lovforslag ved, der omhandler værn for dyrene, men det var det ærede medlem også klar over. Og der er den forskel, at artister bestemmer selv, om de vil optræde med sikkerhedsnet

eller ej. Men enfin, jeg skal henlede socialministerens opmærksomhed på det ærede medlems bemærkninger.

Til det ærede medlem hr. Vagn Bro vil jeg gerne sige — og denne bemærkning gælder også det ærede medlem hr. Sinnbeck — at det er rigtigt, at gennemfører vi § 6, stk. 2, kan det virke generende på de tilbageværende faste cirkus, og man kan godt anlægge den betragtning, at her generer man et ikke stort, men lovligt erhverv. Dog vil jeg gøre opmærksom på, at et af vore største cirkus, Cirkus Schumann, over en længere årrække ikke før i sidste sæson har fremført numre med vilde dyr, men mange hestenumre og lignende, og jeg vil tro, at Cirkus Schumann også fremover vil kunne klare sig uden at anvende vilde dyr. Men jeg ved, at flere af de omrejsende cirkus, og navnlig et så velrenommeret cirkus som Cirkus Benneweis, vil blive meget hårdt ramt ved gennemførelsen af denne bestemmelse. Jeg foreslår derfor også i § 2 en overgangsbestemmelse for at mildne på det. Jeg har altså ikke været blind for, at vi her vil ramme et i øvrigt lovligt erhverv og vil kunne ramme det i hvert tilfælde temmelig hårdt. Men det har vi måttet tage med, hvis vi vil lægge afgørende vægt på, hvad jeg mener er det rigtige: at gennemføre forbud imod, at vilde dyr anvendes til fremvisning af dressur. Der er for mig ingen tvivl om, at det strider imod deres natur ikke alene at skulle optræde, men navnlig at blive transporteret i de altfor snævre bure, noget, der betænkeligt nærmer sig dyrplageri. Jeg minder om den megen presseomtale, vi havde i forbindelse med den løvegruppe, der var efterladt her, og som først efter en måneds forløb blev bragt til England. Jeg tror, det var et meget almindeligt indtryk, at her stod vi over for noget, vi simpelt hen måtte bringe til ophør.

Niels Ravn: Den højtærede justitsminister var inde på, at han ikke kunne vide, hvilke bjørne jeg i mit liv havde mødt. Jeg er naturligvis lige så uvidende med hensyn til den højtærede justitsministers stilling i så henseende; jeg kan kun konstatere, at vi i hvert fald indtil videre tilsyneladende begge to er sluppet godt fra det.

I øvrigt vil jeg gerne have lov til til den

[Niels Ravn.]

højtærede justitsminister at sige, at når jeg var imod bemyndigelsen i stykke 4, skyldes det netop det, den højtærede justitsminister nu kom her og sagde, at han ønskede at bruge den meget lidt. Men vi kan muligvis få en anden højtæret justitsminister, der ønsker at bruge den ganske overordentlig meget. Det var min begrundelse for, at jeg mente, at vi i lovforslaget lidt mere skulle have udmøntet, hvad man egentlig tænkte sig, og hvor man ville lægge grænsen — på samme vis som i Norge og Sverige, hvor man dog har angivet en vis retningslinje og ikke overladt det hele alene til den for tiden fungerende justitsminister.

Else-Merete Ross: Det ærede medlem hr. Sinnbeck mente, at man ville fratage en del mennesker levebrødet ved denne lov. Det tror jeg ikke er tilfældet; men jeg synes, man her må veje dyrenes interesse mod menneskenes interesse. Jeg er overbevist om, at cirkus vil fortsætte, i hvert fald Cirkus Schumann og vel også de mindre cirkus.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro vil sikkert fortsat kunne få lov at gå i cirkus som den folkeforlystelse, han mener det er, som den friske foreteelse, den frejdige, folkelige og fornemme forlystelse, han siger det er. Jeg er overbevist om, at det ærede medlem vil træffe det alt sammen og endda også opleve cirkusduften og måske se en af cirkusdamerne reparere de optrædendes buker. Jeg er overbevist om, at de ønsker vil kunne blive opfyldt.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro sagde, at dyremishandlinger er sjældne. Det kan jeg ikke udtale mig om. Det ærede medlem fremførte et eksempel med nogle løver, der sprang gennem brændende tøndebånd, og det ærede medlem mente, at det var en særlig venlighed, man her viste dyrene, når man lod dem springe gennem brændende tøndebånd, fordi dyrenes synsevne var noget svækket. Det ærede medlem hr. Sinnbeck henviste til eksperter, hvis udtalelser man skulle høre. Jeg vil også gerne have lov til at henvise til en ekspert, nemlig dr. phil. Georg Mandahl-Barth — jeg beder om tilfaldelse til at citere, hvad han har sagt i

Politiken for den 27. august 1961 om disse vilde dyr:

„... leoparder og tigre er enspændere. De færdes alene i naturen, de skyr mennesker og andre dyr. De er — ligesom løven — natdyr. Og de har en fænomenal hørelse.

Hvordan mon disse dyr har det, når de sammen med andre arter i skærende lys og så til den rædsomme og skrattende musik tvinges til at gøre dumme kunster, omgivet af mennesker, de væsener, som de skyr af natur?

Her må konklusionen blive, at det er nedværdigende for et samfund at tolerere denne form for mishandling. Når vi holder på, at den stærkeres ret ikke eksisterer, så kan vi ikke uden videre handle med dyrene, som det passer os. Det er tarveligt og ukultiveret at nyde synet af en bjørn, der kører rundt på løbehjul, iført dame-tøj. Vi må hævde både dyrs og menneskers ret til så vidt muligt at leve i overensstemmelse med deres natur.“

De ord vil jeg gerne gøre til mine.

Iver Poulsen: Den højtærede justitsminister mente, at det ville være lige så vanskeligt at konstatere en gradsforskel i smerten som blot det at konstatere smertens tilstedeværelse. Jeg tror ikke, at den højtærede justitsminister ved nærmere eftertanke vil fastholde denne opfattelse, for det er en meget let opgave for ethvert menneske at konstatere smerte ved en ørefigen, ved et rap af et spanskrør eller ved en snert af en pisk. Men graden er faktisk individuel, fordi de enkelte individer er forskellige med hensyn til følsomhed, så gradsforskellen er det meget vanskeligere at konstatere end den blotte tilstedeværelse af en smerte, som for dyrenes vedkommende vil give sig udtryk i en smertesyring.

Til det ærede medlem hr. Vagn Bro vil jeg gerne sige, at også jeg nyder da at gå i cirkus, og jeg anser cirkus for en virkelig dejlig folkeforlystelse, som jeg meget nødig ville undvære. Men når det er sagt, må jeg tilføje, at jeg meget ofte ligefrem er blevet harmfuld over at se, hvordan man behandler dyrene i cirkus. Ikke mindst derfor er jeg tilfreds med, at man nu foreslår at udelukke de vilde dyr fra forestillingen.

[Iver Poulsen.]

Men det kunne lade til, synes jeg, at hele dressurspørgsmålet trænger til en grundig drøftelse engang i en nær fremtid, for vel skal vi sørge for folkeforlystelser, men hvad er skønnere end at se f. eks. heste bevæge sig frit, naturligt og elegant rundt i en cirkusmanege — ukrukket, for dyrene ved ikke, hvad krukkeri er? Det er en skønhedsoplevelse, som man, hvis man har øje for det, nødig vil undvære. Det var måske en opgave for forældre og børneopdragere at forsøge at få børnenes øjne åbnet for den skønhedsåbenbaring, dyrene er. Enten man siger, at dyrene er smukke, eller man kalder dem grimme og siger, at de har et hæsligt ansigt, gælder det, at hvert dyr i sit eget miljø er en skønhedsåbenbaring. Vi, der er til stede her i salen, kender det fra spisesalen, hvor vi sidder og ser på maleriet af hestene ved fjorden — det er anatomiske vidundere, skønne og smukke. Det samme sker i cirkusmanegen; men så oplever man som regel som punktum, at folkeforlystelsen skal være det helt store, at disse smukke dyr, der bevæger sig naturligt og bare ved det, at de bevæger sig og er der, er smukke, pludselig skal gøres krukke og tvinges op på bagbenene, noget ganske unaturligt, og stå og baske med forbenene med en lille tingest foran næsen, som de ved er en pisk. Det er ganske meningsløst, at man skal drive folkeforlystelsen så vidt, at man skal gøre dyr krukke, for at vi kan more os. Der er mange andre måder, vi kan more os på, uden at man behøver at gøre dyr krukke og med pisk sørge for, at de opfører sig unaturligt. Det er faktisk det samme, som hvis man her i tinget blev enig om, at ordførerne fra deres plads skulle kravle på alle fire herop på talerstolen. Det er akkurat lige så unaturligt.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg erkender, at det ærede medlem har ret i, at dette sidste ville være unaturligt. Det ville måske være mindre unaturligt, om ordførerne gjorde det, når de skulle ned fra talerstolen; det kommer naturligvis an på, hvordan de var sluppet fra deres tale, det er klart.

Må jeg sige til det ærede medlem, at det er smerten hos en anden, tilmed en umælende, og det er angstfornemmelsen hos en

anden, tilmed en umælende, man skal konstatere, og det tror jeg er lige så vanskeligt som at konstatere graden af smerte, så jeg vil alligevel fastholde de bemærkninger, jeg gjorde. Jeg erkender, at jeg her roder mig ind på et område, hvor det ærede medlem er mere hjemme, så jeg skal ikke fortsætte.

Vagn Bro: Ja, det, vi drøfter, er jo smerte påført dyr. Her må jeg dog sige, at jeg føler mig mindst på højde med det ærede medlem hr. Iver Poulsen. Dette, at heste på bagben kæmper mod hinanden eller spadserer rundt i manegen, har intet med smerte at gøre. Det kan jeg garantere det ærede medlem for, og jeg har ærlig talt indtryk af, efter at jeg har hørt hele denne debat, at hvis dette ting kunne enes om at indføre skrappe regler for dem, der påfører dyr smerte, med andre ord indføre det engelske system, hvor overtrædelse straffes hårdt, men hvor man i øvrigt lader folk se disse foreteelser, så kunne vi følge den højtærede minister, og det er jo egentlig — sådan har jeg forstået det — den højtærede ministers standpunkt.

Jeg vil takke ministeren for det, han sagde om erhvervet. Der er ingen herinde, der ønsker at genere enkelte erhverv, og hvis vi altså kan forhindre dyremishandling, lad så cirkus fortsætte.

(Kort bemærkning).

Iver Poulsen: Jeg må bedrøve det ærede medlem hr. Vagn Bro med, at jeg ikke godtager det ærede medlems garanti for, at dyr, som overbelaster deres bagben, ikke undertiden er udsat for smerte i bagbenene. Jeg skal ikke indlede en anatomisk diskussion, men blot sige, at som dyrlæge oplever man undertiden en overbelastning af hestes bagben, som udløser sig i en smertefuld lidelse, der hedder spat, og denne lidelse er ikke sjælden hos dyr, som netop overbelaster bagbenene, så den garanti tillægger jeg ikke større betydning. Når den højtærede justitsminister fastholder sit standpunkt, må jeg sige: hvorfor bruger en domptør eller dressør sin pisk? Det er, fordi han vil have dyrene til at gøre noget ganske bestemt eller til at lade være med at gøre noget andet, og dyrene ved, at hvis de gør noget andet, så kommer pisken, og så kan

[Iver Poulsen.]

man virkelig med bestemthed fastslå, at det er angsten for smerte, der får dyret til at handle efter dressørens og ikke dets egen vilje. Det er dertil, pisken bruges.

Jeg har ikke nydt den ære at være medlem af det høje ting så længe, at jeg har set nogen komme kravlende ned fra talerstolen. Jeg ved ikke, om den højtærede justitsminister har set det; men jeg er i hvert fald ikke i tvivl om, at justitsministeren nærer et fromt ønske om engang at komme til at se mig komme ned herfra på alle fire.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hjortnæs: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det udvalg, som tinget har besluttet at nedsætte angående forslag til lov om ændringer i lov om hunde.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 17. januar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om hunde

og

forslag til lov om ændring af lov om værn for dyr.

3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“'s beretning for regnskabsåret 1960-61.*

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om bekæmpelse af flyvehavre.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter.

6) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende en af den internationale arbejds-konference i Genève i året 1961 vedtagen konvention om delvis ændring af de af Den internationale Arbejdsorganisations generalkonference på dens første 32 møder vedtagne konventioner.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i toldloven.

Mødet hævet kl. 16²⁸.

44. møde.

Onsdag den 17. januar kl. 13.

Formanden: Medlem af folketinget Vivike har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter forsvarsministeren at foretage sig noget for at få standset mishandlingen af værnepligtige?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i dag.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgsprøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgsprøvelse (Edel Saunte): Efter at det høje ting har meddelt det ærede medlem hr. Aage Fogh orlov, og efter at 1. stedfortræder for det ærede medlem, rektor Poul Hansen, har meddelt, at han ikke kan indtræde som midlertidigt medlem af tinget, har 2. sted-